

KESTÄVÄÄ KASVUA KALASTA

Sisä-Suomen Kalaleaderin
kehittämisstrategia

2021-2027

Sisä-Suomen
Kalaleader

1. JOHDANTO JA SISÄLLYS

Alueella on vuoden 2016 alusta lähtien toiminut Sisä-Suomen kalatalouden toimintaryhmä. Tätä toimintaa jatkaa Sisä-Suomen Kalaleader. Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminnan tarkoituksena on kehittää ja vahvistaa toiminta-alueensa elinkeinokalataloutta ja kalastusmatkailua tämän strategian mukaisesti. Käytännön toimenpiteitä tässä työssä ovat mm. alueen toimijoiden aktivointi, elinkeinokalataloutta palvelevan infrastruktuurin, alan digitaalisten käytäntöjen kehittäminen sekä osaamisen ja yhteistyön lisääminen. Toiminta perustuu paikallislähtöisyyteen sekä alueen elinkeinokalatalouden ja matkailukalastuksen toimijoiden kehittämistarpeisiin.

Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alue kattaa Keski-Suomen ja Päijät-Hämeen maakunnat sekä Kouvolan, Pertunmaan ja Kuhmoisten kunnat. Strategian laadinnasta ovat vastanneet toiminta-alueella toimivat Leader -ryhmät: Etpähä ry, Jyväsräi ry, Maaseutukehitys ry, Pohjois-Kymen kasvu ry, Päijänne-Leader ry, Vesuri-ryhmä ry ja Viisari ry yhdessä alueen elinkeinokalatalouden harjoittajien, vesialueiden omistajien sekä alueen oppilaitosten ja muiden kehittäjäyhteisöjen kanssa.

1.	JOHDANTO	2
2.	TOIMINTA-ALUEEN KUVAUS	3
2.1	Toiminta-alue ja sen vesistöt	3
2.2	Elinkeinokalatalous alueella	4
3.	LÄHTÖKOHDAT STRATEGIALLE	5
3.1	Kokemuksia ohjelmakaudesta 2014-2020	5
3.2	Kalatalousryhmän toiminnan arviointi	5
3.3	Strategian valmisteluprosessi	5
4.	KALATALOUDEN KEHITTÄMISTARPEET JA MAHDOLLISUUDET SISÄ-SUOMESSA	6
4.1	Alueen vahvuudet	7
4.2	Alueen heikkoudet	7
4.3	Alueen mahdollisuudet	7
4.4	Uhat	8
4.5	SWOTin yhteenveto	8
5.	KESTÄVÄÄ KASVUA KALASTA - STRATEGIA VUOSILLE 2021-2027	9
5.1	Visio	9
5.2	Kehittämisen toimintalinjat	9
5.3	Määrälliset tavoitteet	12
5.4	Yhteensopivuus muihin ohjelmiin	12
6.	KALA-LEADERIN HALLINTO JA SEURANTA	13
6.1	Hallinto	13
6.2	Päätöksenteko	15
6.3	Hankeprosessi	14
6.4	Hankkeiden valintakriteerit	14
6.5	Viestintä	14
7.	VERKOSTOT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT	14
8.	OHJELMAN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS	15

2. TOIMINTA-ALUEEN KUVAUS

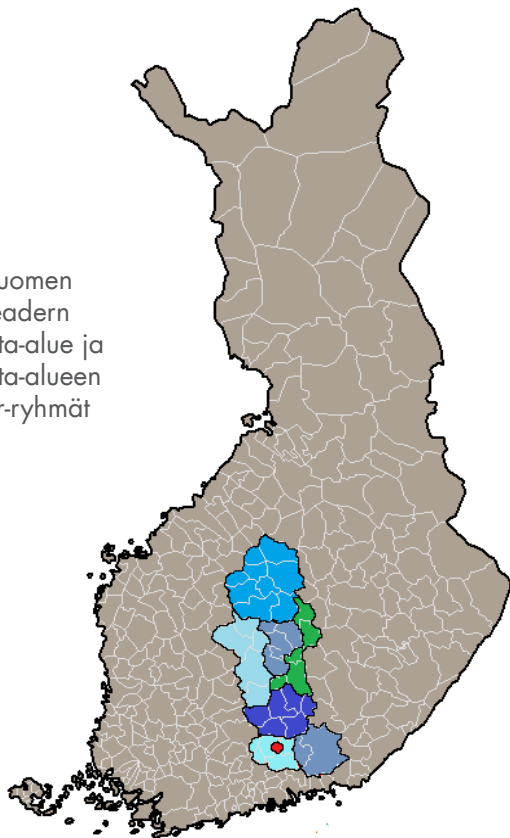
2.1 Toiminta-alue, demokrafia ja vesistöt

Vuonna 2020 Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella asui 474 389 asukasta. Suurimmista kaupungeista Lahdessa asui 120 027, Jyväskylässä 143 420 ja Kouvossa 81 778 asukasta. Kuntia alueella on yhteensä 32. Alueen vesistöt kuuluvat pääosin Kymijoen päävesistöalueeseen. Lisäksi alueen kaakkoisosassa sijaitseva Vuohijärvi kuuluu Mäntyharjun reitin valuma-alueeseen ja Keuruun seudun sekä Päijät-Hämeen länsiosan vesistöt

Kokemäenjoen vesistöalueeseen. Ammattikalastukseen soveltuvaa vesipinta-alaa alueelle kertyy noin 200.000 hehtaaria. Alueella on myös hyvät olosuhteet kalankasvatukselle; alueen reittivesien virtaamat ovat suuria, mikä turvaa kalanviljelylaitosten riittävän vesityksen.

Alueen vesistöjen vedenlaatu on pääosin hyvässä tai erinomaisessa kunnossa. Alueen pohjoisimman osan suurjärvet ovat joko karuja tai lievästi reheviä. Alueen suurin järvi Päijänne voidaan jakaa karkeasti jaoteltuna

Sisä-Suomen
kala-leaderin
toiminta-alue ja
toiminta-alueen
Leader-ryhmät

KESKI-SUOMI

Viisari ry: Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihitipu-das, Saarijärvi, Viitasaari ja Äänekoski
Vesuri-ryhmä ry: Jämsä, Kuhmoinen, Keuruu, Multia ja Petäjävesi

Jyväsräihä ry: Laukaa, Muurame, Uurainen ja Jyväskylä

Maaseutukehitys ry: Hankasalmi, Joutsa, Konnevesi, Luhanka ja Toivakka

PÄIJÄT-HÄME

Päijänne-Leader ry: Asikkala, Hartola, Heinola, Padasjoki, Pertunmaa ja Sysmä

Etpähä ry: Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Nastola, Orimattila ja Lahti

KYMENLAAKSO

Pohjois-Kymen kasvu ry: Iitti ja Kouvola

karuun eteläosaan ja hieman rehevämpään pohjoisosaan. Pistekuormituksesta ei ole juurikaan haittaa alueen vesistöille. Joillakin alueilla tilanne saattaa olla jopa päinvastainen, sillä lievän ravinnetason lisäyksen on havaittu kasvattavan vesistön tuotantokykyä. Tällaisia alueita löytyy mm. Keski- ja Pohjois-Päijänteellä, missä ammattikalastukselle tärkeät kuhasaaliit ovat järven karumpia ja puhtaampia osia parempia. Toisaalta järven karummissa ja puhtaammissa osissa muikkukannat ovat vahvempia.

Alueen merkittävimmät vesistökuormituksen aiheuttajat ovat, maa- ja metsätalous, asutus sekä turvetuotanto. Lisäksi toiminta-alueen pohjoisosissa on laajaa metsäteollisuutta. Metsäteollisuuden vaikutus alueen vesistöjen tilaan ja kalatalouteen on kuitenkin pienentynyt huomattavasti johtuen teollisuuden puhdistus- ja tuotantoprosessien parantumisesta. Turvetuotannon vesistöille aiheutuvat ongelmat johtuvat lähinnä vesistöihin päätyvästä liukenemattomasta orgaanisesta aineksesta (lähinnä humus).

Alueen pienimpien järvien tila vaihtelee hyvän ja välttävän välillä. Puhtaimmissa järvissä menestyvät muikku ja siika. Rehevimmät vesistöt näyttävät kuitenkin olevan tuottoisia kuhavesiä. Tämän vuoksi veden laatu ei välttämättä estä kalastusta missään. Humuksen ja piilevän aiheuttama pyydysten likaantuminen aiheuttaa merkittävää haittaa kalastukselle.

[Video ryhmän toiminnasta ohjelmakaudella 2014-2020: www.youtube.com/watch?v=rvChAimbCkQ](https://www.youtube.com/watch?v=rvChAimbCkQ)

2.2 Elinkeinokalatalous alueella

Alla lyhyt kuvaus alueen elinkeinokalataloudesta. Tarkempi kuvaus elinkeinokalataloudesta on esitetty [liitteessä 1](#).

Ammattikalastus

Vuoden 2020 alussa kaupallisen kalastuksen rekisterissä oli Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella noin 158 rekisteröitynyttä kaupallista kalastajaa, jotka ovat rekisteröityneet ammattikalastajarekisteriin. Näistä luokan 1 kaupallisia kalastajia on noin 30 henkilöä. Ammattikalastajien määrä on pysynyt viime vuosina kohtuullisen tasaisena. Uusia nuoria kalastajia ja alanvaihtajia muilta sektoreilta on saatu eläköityneiden tilalle. Alueen tärkeimmät saalisajit ovat muikku, kuha, särki, ahven, siika ja täplärapu. Näiden kannat ovat pysyneet vahvoina viime vuosina ([liitteen 1 taulukko](#)).

Kalankasvatus

Kalankasvatuksen edellytykset ovat lähes koko toimialueella varsin hyvät. Alueelta löytyvät suuret reittivedet ja niiden suuret virtaamat mahdollistavat kalankasvatustilojen riittävän vesityksen. Lisäksi alueen suuret vesistömassat tasaavat tilojen tuottamia ravinnepäästöjä, jolloin niiden ympäristövaikutukset jäävät pieniksi. Kalankasvatus on keskittynyt lähinnä toiminta-alueen pohjoisosiin. Alueelta löytyy useita suuria poikastuotantoon keskittyneitä laitoksia ja joitakin teuraskalaa tuottavia laitoksia. Lisäksi merkittävä osa Suomen luonnonravintokasvatuksen tuotannosta on sijoittunut Keski-Suomeen.

Matkailukalastus

Kalastusmatkailulla ja matkailukalastuksella on koko Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella erinomaiset mahdollisuudet, ja matkailijavirrat ovat kasvussa. Toimialan kannattavuus ja yritysten määrä näyttäisikin olevan kohentumassa. Eniten matkailukalastukseen keskittyviä yrityksiä löytyy pohjoisesta Keski-Suomesta (Jyväskylästä pohjoiseen). Myös Päijät-Hämeessä ja Kymenlaaksossa on matkailukalastukseen liittyvä yritystoiminta lisääntymässä. Keski-Suomen kalastusmatkailussa hyödynnetään mm. Rautalammin reitin virtavesiä ja muita kalastusmahdollisuuksia monipuolisesti. Päijät-Hämeen puolella matkailukalastustoiminta keskittyy Päijänteen ja Vesijärven ympärille. Kouvolan seudulla taas kalastusmatkailuyritykset ja matkailukalastus hyödyntävät alueen pienjärvä ja Kymijokea.

Kalanjalostus

Alueella toimii muutamia kalanjalostusyhtiöitä. Keski-Suomessa niiden määrä on vaihdellut kolmen ja kuuden välillä. Päijät-Hämeessä on kaksi jatkuvasti jalostusta harjoittavaa ja muutamia sivutoimisesti kalaa jalostavia yrityksiä. Keski-Suomen kalanjalostusyhtiöistä yksi valmistaa täysvalmiikkalaa. Muiden tuotanto painottuu erilaisiin savustettuihin tuotteisiin. Päijät-Hämeen jalostusyhtiöistä yhdellä on varsin laaja tuotekirjo ja muiden toiminta on pienimuotoisempaa. Alueella toimii myös joitakin sivutoimisesti kalaa jalostavia yrityksiä. Kalanjalostusyrittäjien lisäksi osa toiminta-alueen kalastajista harjoittaa saaliin jalostamista. Littiin syntyi 2020 savukalatuotteisiin keskittynyt jalostusyritys.

Kauppa ja tukkutoiminta

Alueella toimii varsin vähän kalakauppaa harjoittavia yrityksiä. Keski-Suomessa niitä on kaksi, Päijät-Hämeessä yksi ja Kouvolaassa yksi. Näiden lisäksi on joitakin yrityksiä, jotka myyvät kalaa muiden tuotteiden ohella. Kalatukkuja alueella toimii useita, mutta vain yhdellä on toimipiste alueella. Kalakaupan ja -tukkujen toimintaa vaikeuttaa kalan kausittainen saatavuuden vaihtelu.

3. LÄHTÖKOHDAT STRATEGIALLE

Kuva: Onlähde Oy, Jorma Ronkainen

3.1 Kokemuksia ohjelma-kaudesta 2014-2020

Strategian laadinnan alkuvaiheessa tarkasteltiin edellisen ohjelmakauden tuloksia. Ohjelmakaudella 2014-2020 rahoitettiin 18 hanketta.

Näistä osa toteutui erinomaisesti, osa keskinkertaisesti ja osa jossain määrin epäonnistui. Epäonnistumisista on kuitenkin pyritty oppimaan. Tulevissa hankkeissa kiinnitetäänkin enemmän huomiota hankkeiden ohjaukseen. Hankkeiden aloitusvaiheessa kiinnitetään enemmän huomiota hankesuunnitelmaan, ja siihen, että hakija todellisuudessa noudattaa sitä. Tämä lisää aktivaattorin vastuuta hankkeen ideointi- ja aloitusvaiheessa ja jaoston vastuuta hanketta käsiteltäessä. Hanketoiminnan lisäksi alueen elinkeinokalatalouden toimijoille on tarjottu neuvontaa, mikä on edistänyt strategian periaatteiden toteutumista.

3.2 Kalatalousryhmän toiminnan arviointi

Luonnonvarakeskus (LUKE) Laati vuonna 2020 arvioinnin kalatalousryhmien toiminnasta. Siinä todettiin muun muassa seuraavia huomioita: "Vaikka onnistumisen mittaaminen on vaikeaa, on ilmeistä, että kalatalousryhmät ovat toteuttaneet hyvin paikallislähtöisiä tavoitteita. Parantamisen varaa joiltain osin paikallisten kalataloussektorin ulkopuolisten ihmisten aktivoimisesta mukaan toimintaan. Kalatalousryhmien paikalliset tavoitteet ja toiminta tukevat ja jalkauttavat valtakunnallisten EMKR-tavoitteiden toteuttamista. Toiminta on koettu kentällä tärkeäksi ja hyödylliseksi."

Lisäksi teimme sidosryhmille oman arviointikyselyn, johon saimme 40 vastausta. Saatujen tulosten perusteella ryhmän toimintaan ollaan pääosin tyytyväisiä. Kalatalousryhmää pidetään alueellisesti vaikuttavana ja toiminnan jatkumista pidetään tärkeänä. Toisaalta yhteistyössä ja viestinnässä olisi hieman kehittämisen varaa ja hakuprosessia voisi entisestään sujuvoittaa. Kyselyn yhteenveto on [liitteessä 2.](#)

3.3 Paikallisyhteisöä osallistava valmisteluprosessi

Varsinaisesta ohjelmapirosessista on vastannut Päijänne-Leader ry. Strategiatyö kuulemisineen on tehty vuoden 2021 aikana. Strategian laadintapirosessi on pidetty mahdollisimman paikallislähtöisenä. Ohjelman laatimiseen ovat osallistuneet alueen elinkeinokalatalousryhmittäjät, oppilaitokset, hallinnon edustajat sekä vesialueiden omistajat. Lisäksi strategian suunnitteluun ovat osallistuneet alueen kehittäjäorganisaatioiden ja kuntien edustajat. Tärkeä rooli strategian laadinnassa on ollut alueen Leader-ryhmillä ja kalatalousryhmän ohjausryhmällä, jotka ovat osallistuneet strategian tekoon koko laadintapirosessin ajan. Pirosessin valmistelussa käytettiin edellisessä kappaleessa mainittua sidosryhmäkyselyä. Ohjelman laadintapirosessin aikana järjestettiin yhteensä yksitoista kuulemistilaisuutta, joista saatua palautetta hyödynnettiin strategian laadinnassa. Tilaisuuksien tarkoituksena oli kerätä alan toimijoilta mahdollisimman paljon ideoita ja kehittämistarpeita alueen elinkeinokalatalouden kehittämiseksi. Strategian laadintapirosessi on esitetty [liitteessä 3.](#)

4. KALATALOUDEN KEHITTÄMISTARPEET JA MAHDOLLISUUDET SISÄ-SUOMESSA

Vahvuudet.

Hyvä markkinatilanne
Puhtaat raaka-aineet
Yrittäjien osaaminen
Vahva, kehittyvä kalastuskulttuuri
Kiertovesitekniikan käyttöönotto vesiviljelyssä
Yrittäjien omia kalankäsittelytiloja paljon
Toimivat kalasatamat
Vajaastihödynnettyjen lajien lisääntynyt käyttö
Hyvät verkostot toimijoiden ja Kalaleaderin välillä
Kalaopastoiminta nousussa
Matkailukalastuskohteita runsaasti
Koulutusorganisaatiot
Mestari-kisälli -malli toimii
Konfliktien puute
Riittävän laaja alue
Vahvat täplärapukannat

Heikkoudet.

Yhteistyön puute yrittäjien kesken
Infrastruktuurin puutteet
Viestinnän tavoittamattomuus
Saalisvarmuuden puute matkailukalastuksessa
Osa hankkeista tehottomia
Taloudellinen kehys liian pieni
Raaka-aineen saatavuusongelmat kalanjalostuksessa
Arvoketjun katkokset, logistiset hankaluudet
Hajanainen vesialueiden omistus ja hallinta
Purkupaikkojen ja kalankäsittelytilojen puute
Kasvuhaluttomuus
Luvanmyyntihaluttomuus osakaskunnissa
Hanketoimijoiden puute
Pienen muikun huono menekki

Mahdollisuudet.

Puhtaat vesistöt
Vahvat kalakannat kaupallisessa kalastuksessa
Markkinoiden läheisyys
Järvikalan hyvä maine
Lähikalan kysynnän kasvu
Uudet markkinointialustat
Myyntiyhteistyön kehittäminen
Matkailun lisääntyminen alueella
Järvikalan terveellisyys myyntiargumenttina
Vajaastihödynnetyt kalat resurssina
Uudet tuotteet ja toimintatavat
Innovaatiot
Infrastruktuurin uudet rahoitusmahdollisuudet
Yhteistyön kehittyminen eri toimialojen kesken
Muiden rahastojen hyödyntäminen (EAKR, ESR, jne.)

Toiminta-alueen SWOT –analyysi perustuu Sisä-Suomen Kalaleaderin paikallisen kehittämisstrategian laadintaprosessin yhteydessä pidettyjen kuulemistilaisuuksien aikana kerättyyn aineistoon.

Uhat.

Vesistöjen pilaantuminen
Kalakantojen taantuminen
Ilmastomuutoksen tuomat ongelmat
Biodiversiteetin romahdus
Markkinahäiriöt ja kriisit
Tuontikalan paine
Yrittäjien ikääntyminen
Kalastajien vesillepääsyn ongelma, lupapolitiikka
Kalankasvatuksen lupaongelmat
Kustannusten nousu, esim. polttoaineissa
Tiukkeneva lainsäädäntö lisää kustannuksia

4.1 Alueen vahvuudet

Vesien hyvä laatu ja riittävät vesimäärät takaavat sekä kalastukselle että kalankasvatukselle hyvät olosuhteet. Kalat ovat varsin terveitä ja vapaita vastustettavista kalataudeista. Alueen vahvuutena voidaan nähdä myös ammattikalastajien ja kalanviljelijöiden korkea ammattitaito. Sisä-Suomessa on lukuisia ammattikalastajia, jotka ovat panostaneet kalan käsittelyn ja laadun kehittämiseen. Lisäksi kalastuskulttuuri on monilla järvillä muodostunut vahvaksi ja linkittynyt osaksi paikallisyhteisöjä. Kalanviljelyssä vahvuutena on joidenkin alan yrittäjien vahva pyrkimys viljelytekniikan kehittämiseen, mikä lisää innovaatioiden kehittämistä ja käyttöönottoa alueella. Alueelle on suunnitteilla kolme merkittävää kiertovesilaitosta.

Vahva ja ammattitaitoinen alkutuotanto luo hyvän pohjan kaupan ja jalostustoiminnan kehittämiseen. Alueella toimivien kalasatamien ja kalastajien ammattitaidon ansiosta tuoreena myyntiin toimitettavalla kalalla on hyvä maine. Särkikalajien hyödyntäminen on lisännyt järvikalan arvoketjun osien menestymisen edellytyksiä. Alue on myös kohtuullisen matkan päässä tärkeiltä markkina-alueilta. Tämän lisäksi markkinatilanne onkin hyvä, ja kaikki kalat menevät ongelmitta kaupaksi pientä muikkua lukuun ottamatta.

Matkailukalastustoiminta on lisääntymässä. Tähän on päästy toimintaa kehittämällä, uusia oppaita kouluttamalla sekä toisaalta vahvistuvien kalakantojen ja uusien kohdelajien myötä. Toimialalla on nähtävissä vahvaa kasvupotentiaalia Sisä-Suomessa. Tämä on erityisen tärkeää siellä, missä kaupallista kalastusta on vähän, tai ei lainkaan.

Alueen vahvuuksina voidaan nähdä myös Kalaleaderin laajat yhteistyöverkostot ammattikalastajien, kalanviljelijöiden, neuvontajärjestöjen, alan tutkijoiden ja kehittäjien sekä viranomaisten kanssa. Alueella on alaan liittyvää koulutusta aina toiselta asteelta yliopistoon. Tämä luo vahvan pohjan kalatalouden innovaatioympäristön kehittämiseen ja koulutukselle. Se mahdollistaa myös uusien yrittäjien sujuvamman rekrytoitumisen alalle.

4.2 Alueen heikkoudet

Erinomainen veden laatu johtaa reheviä vesistöjä pienempiin kalansaaliisiin, jolloin pyyntiponnistuksen on oltava joillakin alueilla kova kannattavuuden saavuttamiseksi. Myös matkailukalastuksen saalisvarmuus on näillä alueilla usein heikko. Vesiviljelyn kasvua estää uusille läpivirtauslaitoksille sopivien paikkojen vähäisyys. Sosiaaliset tekijät voivat vaikeuttaa toimintaa. Vesialueiden omistajuuden repaleisuus vaikeuttaa paikoitellen lupien saamista, ja kielteinen ilmapiiri saattaa heikentää kalastajien mahdollisuuksia saada vesialueita käyttöönsä. Kalastajat joutuvatkin usein hankkimaan pyyntialueita sieltä täältä, mikä taas heikentää toiminnan kannattavuutta.

Kalan jalostusta ja markkinointia helpottaisi kalan jatkuva ja tasainen saatavuus. Kalakantojen luontainen vaihtelu sekä sääolosuhteet aiheuttavat saatavuudelle kuitenkin suuria rajoituksia. Alueen laajuus ja alkutuottajien välimatkat asettavat haasteita logistialalle. Myöskään raaka-aineen saannin turvaamiseksi vaadittavaa infrastruktuuria ei ole riittävästi.

Itse Kalaleaderin toiminnan kannalta heikkoutena voidaan pitää taloudellisten ja henkilöstöresurssien pienuutta alueen laajuuteen nähden sekä sopivien hanketoimijoiden vähäistä määrää.

4.3 Alueen mahdollisuudet

Lähiuoka-ajattelu on ollut nousussa viime vuosina. Tämä on Sisä-Suomen kalataloudelle vahva markkinavaltti, sillä alueelta on lyhyet etäisyydet kasvukeskuksiin. Alueen kalatuotteille olisi kysyntää myös ulkomailla. Vahvat kalakannat mahdollistavat voimakkaankin tuotannon lisäämisen. Tämän lisäksi vajaastihyödynnettyjen kalalajien kysynnän kasvu luo mahdollisuuksia alueen kalataloudelle. Myös Kotimaisen kalan edistämishjelma tuo työkaluja toimialan kehittämiseen.

Matkailun lisääntyminen lisää mahdollisuuksia matkailukalastuksen kehittämiseen. Venäjältä ja muualta Euroopasta saapuvat matkailijat ovat innostuneet kalastuksesta. He eivät vaadi saaliikseen lohikaloja, vaan myös muut lajit kelpaavat saaliiksi, mikä lisää

Alueella vahvuuksien ja mahdollisuuksien lista on huomattavasti heikkouksien ja uhkien listaa pidempi.

saalisvarmuutta. Matkailukalastuksen mahdollisuudeksi voidaan luokitella myös alueen virtavedet ja kansallispuistot.

Toisin kuin vielä edellistä ohjelmakautta suunniteltaessa, on kalatalousalan kiinnostavuus ammattina nousussa. Sekä uusia kalastajia, että kalastusoppaita on tulossa alalle Suomen sisävesillä.

Alueen kehittämistoiminnassa mahdollisuutena on pidettävä monirahastoisuutta. Kun kartoitetaan EU:n kaikkien rahoituslähteiden mahdollisuudet, voidaan taloudellisia resursseja kasvattaa huomattavasti. Tämän lisäksi voidaan hyödyntää ns. riskisijoittajien kiinnostusta alaa kohtaan. Erityisesti kiertovesiviljelyyn ja jalostukseen näyttää olevan tulossa lisärahoitusta tätä kautta.

Tekniset parannukset ja uudet innovaatiot luovat mahdollisuuksia koko toimialalla.

4.4 Uhat

Alueen alkutuottajat kilpailevat pääosin tuontikalan kanssa. Jatkuvan kustannusten kasvun vuoksi kilpailu vaikeutuu. Työvoimakustannukset ovat korkeat, mikä osaltaan heikentää laajentumishalukkuutta. Kalan kasvatus hankaloittavat myös lupaehdot. Markkinoinnissa kauppaketjujen ja tukkujen ”ylivalta” suhteessa kalan tuottajiin heikentää kalasta saatavaa hintaa ja vaikeuttaa kustannusten saamista myyntihintaan. Koronakriisiin kaltaiset häiriöt voivat olla uhkana elinkeinolle. Myös muut kriisit pitää ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa.

Kalatalouden ammatit mielletään nuorten silmissä raskeiksi ja vaativiksi, mikä vaikeuttaa uusien yrittäjien saamista alalle.

Ympäristön tilassa aiheutuvat muutokset voivat muodostaa uhan kalataloudelle. Tällaisista uhista voidaan mainita mm. humuskuormitus, joka voi lopettaa kalastuksen joiltain alueilta kokonaan. Myös lämpenevä ilmasto luo omat paineensa kalanviljelylle ja luonnonkalakantojen kestävyydelle. Suurena uhkana väijyy

myös kiihtyvä biodiversiteetin kato, joka vaikuttaa myös kalakantoihin.

4.5 SWOTin yhteenveto ja johtopäätökset

Toiminta-alueen vahvuuksien ja mahdollisuuksien lista on huomattavasti heikkouksien ja uhkien listaa pidempi. Tämä on nähtävissä myös itse toimialalla. Uusia yrityksiä ja tuotantolaitoksia syntyy, ja uusia työntekijöitä rekrytoituu alalle. Toimialan liikevaihdot ovat kasvussa, ja kysyntä kasvaa vielä tätäkin voimakkaammin. Tämän lisäksi kuluttajien myönteinen suhtautuminen kotimaiseen kalaan helpottaa markkinointia. Kun vielä hallitusohjelman osana syntynyt Kotimaisen kalan edistämishjelma antaa taustatukea valtakunnan ylimmältä johdolta asti, on alan tulevaisuuteen helppo uskoa.

Globaalit uhat tuottavat jo ongelmia alkutuotannossa. Lisäksi koronakriisin kaltaiset poikkeustilat opettavat varautumaan markkinoiden muutoksiin. Kun muutokset ja niiden nopeus ovat tiedossa, voidaan niihin myös varautua. Tämä kuitenkin vaatii jatkuvaa kehittämistä ja uusia innovaatioita. Toisaalta muutokset saattavat tarjota uusia mahdollisuuksia tekniikan tai uusien markkinointimuotojen myötä. Entistä kiinteämpää yhteistyötä tekevä toimiala on nykyistä vahvempi myös muutosten suhteen.

Toimialan heikkouksista suurin osa on sellaisia, joita voidaan ratkoa, kun toimintaan löydetään riittävät resurssit. Kuten kulunut ohjelmakausi on osoittanut, pitkäjänteisellä työllä voidaan päästä tasaiseen, vaikkakin maltilliseen kasvuun. Vastuullisuus toiminnassa tulee ottaa mahdollisuutena, ei taakkana. Kotimainen kala on brändi, jota tulee korostaa, sillä sen tuotantoon liittyy nykyiselläänkin vahvasti vastuullisuuden leima. Sisä-Suomen kala, ja kalastusmatkailu ovat huipputuotteita, joista voidaan olla ylpeitä. Tätä korostamalla voidaan toimialan arvostusta entisestään lisätä.

5. KESTÄVÄÄ KASVUA KALASTA - STRATEGIA VUOSILLE 2021-2027

5.1 Visio

Sisä-Suomen Kalaleader on vahva kestävän kasvun kalatalouden alue vuonna 2027.

Vision mukaisesti alue on tunnettu laadukkaan kalaraaka-aineen tuottajana ja jalostajana. Alan tuotantoketjuun kuuluvien osapuolten välinen yhteistyö toimii saumattomasti keskenään sekä alan neuvonta- ja kehittäjäorganisaatioiden että vesialueiden omistajien ja viranomaisten kanssa. Alan kannattavuus on kohentunut uusien tuotantotapojen, logistiikan parantumisen ja jalostusasteen nousun seurauksena. Tämän lisäksi kalatalouden kestävän kasvun luomisessa noudatetaan Kotimaisen kalan edistämishjelman tavoitteita ja toimintatapoja, jotka tukevat myös Kalaleaderin tavoitteita. Alueen liiketaloudellisesti kannattavat matkailukalastusyritykset tekevät läheistä yhteistyötä paikallisyhteisöjen, muiden alueen matkailuyritysten sekä ammattikalastajien kanssa.

5.2. Kehittämisen toimintalinjat

Koko strategiaa ohjaavat EU:n ja Suomen valtion määrittelemä lainsäädäntö ja ohjelmat. Erityisesti toimintaa ohjaavat Euroopan yhteinen kalastuspolitiikka, Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelma, sekä Kotimaisen kalan edistämishjelma. Kaikessa toiminnassa pyritään myös aluepoliittisesti merkittäviin ratkaisuihin ja noudatetaan paikallislähtöisen aluekehittämisen periaatteita.

Visiossa määriteltyyn tavoitetilään päästään toteuttamalla neljää strategista toimintalinjaa:

1. Innovaatiot ja alan kehittymisen varmistaminen
2. Ympäristötoimet, muutokseen varautuminen ja resilienssi
3. Raaka-aineen saannin ja tuotannon arvon lisääminen
4. Monirahastoisuus ja asiantuntijatahojen yhteistyö

Kyseisiä toimintalinjoja painotetaan rahoituksessa strategian valmistelutyössä saatujen kommenttien perusteella siten, että toimintalinjan 1. rahoitusosuus on 30%, toimintalinjan 2. 20%, toimintalinjan 3. 40% ja toimintalinjan 4. 10%. Toimintalinja 3. suurin rahoitusosuus perustuu siihen, että koko alan kehitys on riippuvainen kyseisen toimintalinjan onnistumisesta.

Kullekin toimintalinjalle tehdään oma verkosto- ja vaikuttavuuskartta, jonka perusteella sitoutetaan kuhunkin toimintalinjaan parhaiten sopivat toimijat.

Kaikessa toiminnassa läpileikkaavina teemoina kulkevat kestävä kalatalous sekä vajaasti hyödynnettyjen resurssien käytön lisääminen. Koko toiminnan keskeisinä arvoina ovat avoimuus ja osallistaminen. Näistä kaksi jälkimmäistä syntyvät pääosin laadukkaan viestinnän kautta.

// Alue on tunnettu laadukkaan kalaraaka-aineen tuottajana ja jalostajana.

TL 1. Innovaatiot ja alan kehittymisen varmistaminen

Ohjelmakaudella 2014-2020 ponnisteltiin kalastajamäärän vähenemisen estämiseksi. Tässä onnistuttiin, vaikka kalastajia jäi pois vesiltä. Onnistumisen tärkein työkalu oli Mestari-kisälli -hanke, jonka avulla alalle saatiin uusia yrittäjiä. Tämän lisäksi muita uusia kalastajia autettiin yritys-, rahoitus- ja investointikineuvonnalla. Uudet yrittäjät saatiin osaksi alan verkostoa, jolloin heille saatiin paremmat asetelmat lähteä harjoittamaan ammattiaan. Tätä toimintamallia tulee jatkaa ja kehittää edelleen. Vesiviljelyssä on syntynyt uusi osaamistarve, kun alueelle on syntymässä kiertovesilaitoksia. Tästä johtuen myös vesiviljelyn rekrytointiin pitää panostaa. Työkaluna siinäkin toimii Mestari-kisälli -malli, toki vesiviljelyn tarpeisiin räätälöitynä.

Alan kehittymisen kannalta on varmistuttava siitä, että tieto parhaista käytännöistä kulkee alueelle sekä kansallisista, että kansainvälisistä verkostoista. Aktivaattorin on osallistuttava, ja osallistettava alueensa toimijoita em. verkostoihin ja niiden tilaisuuksiin. Lisäksi aktivaattori osallistuu työpanoksellaan kansallisen kalatalousverkoston toimintaan saaden siitä vastikkeena viimeisintä alaa koskevaa tietoa oman alueensa käyttöön. Uutena työkaluna toimii säännöllisesti järjestettävä ”kalaparlamentti”, jossa alan yrittäjät ja kehittäjät pääsevät vaihtamaan tietoaan ja jakamaan kokemuksiaan. Samalla kentälle voidaan jakaa tietoa lainsäädännön muutoksista tai muista toimintaan vaikuttavista seikoista. Lisäksi luodaan tiedonvaihtoon ja kaupallisiin toimiin tähtääviä kumppanuuksia esimerkiksi kalanjalostajien ja -kasvattajien sekä kalastajien välillä.

Valistustyö on hyvä aloittaa jo kouluikäisistä lapsista. Viime ohjelmakaudelle suunniteltu, mutta toteuttamatta jäänyt kalatalouden kummiluokka-toiminta järjestetään nyt erillisenä hankkeena.

Aiemman palautteen perusteella voidaan sanoa, että videoiden ja uuden median palveluiden avulla tehtävä markkinointi tuottaa tulosta. Näyttääkin siltä, että nuoria on saatu kiinnostumaan elinkeinokalataloudesta ja jopa suunnittelemaan alalle siirtymistä. Alan positiivisen mielikuvan ylläpitämiseksi pitää siis tehdä entistä enemmän töitä, sillä positiivinen mielikuva edistää toimialaa sekä tuotteiden markkinoinnin että toimialan hyväksyttävyyden kautta. Tällä on todettu olevan positiivisia vaikutuksia esimerkiksi luvan saantiin. Myös vanhoja viestintäkanavia, kuten www-sivuja ja vaikkapa ihan paperipostia ja koulutustilaisuuksia pitää hyödyntää täydellä teholla.

Viestinnän lisäksi digitaalisia ja muita teknisiä innovaatioita kehittäviä toimenpiteitä tuetaan tuotannossa

ja logistiikassa. Yrittäjien digitaitoja pyritään kehittämään siten, että he pystyvät itse hoitamaan sähköisen asioinnin ja markkinoinnin.

TL 2. Ilmasto- ja ympäristötoimet, muutokseen varautuminen ja resilienssi

Kalatalous on toimialana riippuvainen ympäristön vesistöjen tilasta, siksi sen on kannettava siitä myös vastuuta. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen lisäksi kalataloussektorin tulee huolehtia siitä, että se omalla toiminnallaan ehkäisee ilmastonmuutosta ja biodiversiteettikatoa, sekä pyrkii edistämään vesistöjen ekologisen hyvän tilan säilymistä ja parantumista. Työkaluina näissä tavoitteissa ovat esimerkiksi vähähiilisiin ratkaisuihin tähtäävät, selektiivistä pyyntiä kehittävät, sekä kalanviljelyn vesistövaikutuksia vähentävät hankkeet.

Ilmastonmuutos on jo alkanut vaikeuttaa toimialaa, etenkin sisävesillä tärkeää talvikalastusta. Siksi on ryhdyttävä toimenpiteisiin muutokseen sopeutumiseksi. Ratkaisuna ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ongelmiin voivat olla esimerkiksi sellaisten kulkuneuvojen käyttöönotto ja kehittäminen, jotka mahdollistavat turvallisen liikkumisen hankaloituvissa olosuhteissa. Lisäksi uudenlaiset pyydykset ja pyyntitekniikat voivat auttaa kalastajia selviämään muuttuvissa olosuhteissa.

Sisä-Suomen Kalaleaderin rahoituskehys ei mahdollista alueen vaelluskalakantojen elvyttämiseen tähtäävien vesistökunnostushankkeiden rahoittamista. Kalaleader osallistuu kuitenkin vesistökunnostukseen liittyvien hankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen tarjoamalla aktivaattorin substanssiosaamista muista rahoituslähteistä haettavien hankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lisäksi ryhmä edistää vesistöjen tilan paranemista tukemalla vajaasti hyödynnettyjen lajien, kuten särkikalojen, pienen muikun ja kuoreen pyyntiä ja ruokakäyttöä.

Kestävästi kalastetun villin kalan ja kestävästi tuotetun kotimaisen viljelykalan käytön lisäämisellä ruokavaliossa on positiivisia vaikutuksia aluelouteen, ympäristöön ja huoltovarmuuteen. Kestävän villikalan lisääminen ruokavaliossa pienentää kokonaisruokavalioiden hiilijalanjälkeä. Kotimaisen kasvatetun kalan ekologinen kestävyys ja kalan kasvatukselta aiheutunut hiilijalanjälki on myös erittäin kilpailukykyinen verrattuna tuontikalaan. Näistä seikoista huolimatta toimialan tulee pyrkiä siihen, että päästöjen määrä tuotettua kalakiloa kohden on entistä pienempi. Pitkällä aikavälillä tämä on myös taloudellisesti järkevin tapa toimia.

Kalatalous on toimialana riippuvainen ympäristön vesistöjen tilasta. Siksi sen on kannettava siitä myös vastuuta.

Muutoksen nopeus nykymaailmassa on kiihtyvä, joten kehityksen ennustaminen useamman vuoden päähän on hyvin vaikeaa. Tämän vuoksi Kalaleaderin pitää luoda toimintamalleja, joilla voidaan sopeutua äkillisiin muutoksiin. Tällaisia muutosjoustavuuteen tähtäviä toimintamalleja ovat muun muassa kalataloustoimijoiden, kehittäjien ja yritysten henkilökunnan jatkuva koulutus ja kouluttautuminen, sekä uusien teknisten ratkaisujen ja innovaatioiden käyttöönotto. Osana alan resilienssin kasvattamista ryhmä jatkaa hyvän yhteistyön kehittämistä alueen ruokaketjun ja siihen liittyvien verkostojen kanssa. Tulevaisuuden markkinahaasteena on mm. vaikuttaminen julkisen sektorin raaka-ainehankintoihin, joka onnistuessaan tarjoaisi alan toimijoille kasvumahdollisuuksia. Kriisitilanteessa raaka-aineen tai energian saatavuuden häiriöt vaikeuttavat tuotantoa. On syytä pohtia erilaisia energiaomavaraisuuteen tähtäviä toimia, kuten esimerkiksi varavirta- ja aurinkosähköjärjestelmien rakentamista tuotantopaikoille.

Myöskään totut markkinointikanavat eivät toimi kriisitilanteessa. Siksi tulisi luoda uudenlaisia markkinointitapoja, kuten esimerkiksi suoramyyntiringit ja sosiaalisen median kautta tapahtuva markkinointi. Toisaalta jalostuksessa on huomattu, että pitkään säilyvät kalatuotteet, kuten täys- ja puolisiäilykkeet, käyvät kriisitilanteessa tavallista paremmin kaupaksi. Pakkausjärjestelmät helpottavat kalojen markkinoille saattamista silloin, kun esimerkiksi kauppojen palvelutiskien kautta tapahtuva vähittäismyynti loppuu.

On huomattava, että kalataloudella voi kriisitilanteen huoltovarmuudessa olla erittäin merkittävä rooli. Vaikka sisävesien nykyasialis ja ruokakalan kasvatusta kattavatkin vain pienen osan väestön proteiinitarpeesta, voi tämä olla merkittävässä roolissa kriisitilanteessa selviämisen kannalta. Sisävesien saaliita voidaan nykyisestä kasvattaa huomattavasti, tilapäisesti moninkertaisiksi, kalakantojen ehtymättä. Tämä kuitenkin vaatii vahvan ja muutosjoustavan toimialan. Kestävä kalataloustoimiala luodaan koulutuksen ja jatkuvan oppimisen lisäksi investoimalla tuotantotekijöihin, sekä yhteistyöllä ja verkostoitumalla.

Matkailukalastus on yksi tapa saada kestävää toimeentuloa vesistöistä. Sen edistäminen ja markkinointi kaikissa muodoissaan on yksi Kalaleaderin tehtävistä.

Siihen tähtäävät toimenpiteet tehdään pääosin tämän toimintalinjan puitteissa. Muun matkailutoiminnan ohella tulee huomioida myös kaiken aikaa suosiotaan lisännyt ruokamatkailu.

TL 3. Raaka-aineen saannin ja tuotannon arvon lisääminen

Villin kalan raaka-aineen saantia ei voida lisätä, ellei kalastajille varmisteta pääsyä kalavesille. Siksi vesialueen omistajien kanssa on käytävä jatkuvaa dialogia ja edistettävä yhteisymmärrystä osapuolten välillä. Myös kalankasvatuksen luvansaantia on edistettävä, samoin kuin kalankasvatuksen tuotantoa tehostavia toimia. Yksi tärkeä resurssi raaka-aineen hankinnassa ovat vajaasti hyödynnetyt kalalajit, kuten pieni muikku, särkikalat ja kuore. Näiden hyödyntäminen voi olla mahdollista erityisesti siellä, missä kaupalliselle kalastukselle ei muuten olisi edellytyksiä.

Alueen pyyntivedet ovat hajallaan ja etäisyydet purkupaikkojen välillä ovat suuret. Kaikkiin purkupaikkoihin ei ole järkevää rakentaa varsinaista kalankäsittelytilaa. Purkupaikkojen kehittäminen on kuitenkin elintärkeää. Alueen purkupaikoista tulee tehdä kartoitus ja kehittämis ehdotukset, joiden perusteella kunnat ja muut purkupaikkojen hallinnoijat voivat helposti tehdä investointisuunnitelmia. Lisäksi avustetaan kalastajia omien käsittelytilojen ja purkupaikkojen rakentamiseen ja kehittämiseen tähtäävissä hankkeissa.

Kalanjalostuksen tuotantotekniikoiden parantamiseen tähtäviä toimia on lisättävä. Esimerkkinä pienikokoisten särkikalojen ja muikun hyödyntäminen massana. Näistä kaloista on ylitarjontaa, mutta teknisiä ratkaisuita niiden hyödyntämiseen ei vielä ole käytössä sisävesillä. Erilaisten jalostusinnovaatioiden syntymistä edistetään ja niihin tähtäviä hankkeita rahoitetaan Kalaleaderin kehyksestä. Myös perinteisempään reseptiikan kehittämiseen käytetään panoksia. Kalanjalostuksen raaka-aineen saannin varmistamiseksi voitaisiin kehittää esimerkiksi erilaisia kalastajien ja jalostajien välisiä kumppanuusmalleja. Tällaisia voisivat olla vaikkapa osuuskunnat, työsuhteessa toimivat kalastajat, ja sopimuskalastajat.

TL 4. Monirahastoisuus ja asiantuntijatahojen yhteistyö

Strategiaa voidaan toteuttaa myös tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan ELY-keskuksen, Leader -toimintaryhmän tai esimerkiksi maakuntaliiton kautta toteutettavilla ja rahoitettavilla hankkeilla. Kalaleaderin kehityksen pienuuden vuoksi on alueen toiminnan kehittämiseen pystyttävä löytämään muitakin rahoituslähteitä. Maa-seutu-Leadereiden kanssa hyvin alkanutta yhteistyötä tulee jatkaa, mutta se ei vielä riitä.

Ryhmän toimihenkilöiden tulee hankkia koulutusta muista rahoituslähteistä. Tällaisia ovat mm. ESR (yhteisölliset hankkeet), Sitra (innovaatiot ja tekniikan kehittäminen), EAKR (toimialarajat ylittävät hankkeet), LIFE (ympäristöhankkeet) Interreg ja Erasmus (kansainväliset yhteistyöhankkeet). Suuri vaikutus alan kehittämiseen saadaan neuvomalla yrittäjiä EMKVR:n investointitukien haussa. Tähän työhön tulee siis varata resursseja.

Rahoituksen lisäksi myös osaamista ja hyviä käytäntöjä tulee hakea mahdollisimman laajan asiantuntija-verkoston kautta. Koulutus- ja kehittämisorganisaatiot sekä tutkimuslaitokset tulee saada mukaan alueen kalatalouden kehittämiseen entistä tiiviimmin. Lisäksi tehdään yhteistyötä myös alueen ulkopuolisten asiantuntijaorganisaatioiden kanssa sekä kotimaassa että ulkomailla. Kalatalousryhmä osallistuu myös perustettavan kalatalouden paikallisen kehittämisen kansallisen verkoston toimintaan ja hyödyntää sieltä saatavia tietoja, taitoja ja resursseja. Asiantuntijoiden yhteistyön lisäämiseksi ja alan kehittämiseksi pyritään luomaan "Kala-Klusteri", jonka tavoitteena on lisätä alan toimijoiden ja viranomaisten yhteistyötä.

Taulukko: Numeeriset tavoitteet

Uudet yhteistyöverkostot	10 kpl	Liikevaihdon kasvu kehittämistoiminnassa mukana olevilla yrityksillä	20 %
Uudet yhteistyöalueet	5 kpl		
Uudet työpaikat tai uudet yrittäjät (myös spv)	10 kpl	Investoinnit kalan vastaanotto- tai purkupaikkojen rakentamiseksi	5 kpl
Nuoret alle 30-v. yrittäjä	4 kpl	Jäähileasemainvestoinnit	5 kpl
Säilytetyt kokopäivät ja ympäri-vuotiset työpaikat	5 kpl	Luonnonravintolammikoiden peruskorjaus	5 kpl
Uudet kalanjalostuksen ja kalatuotteiden kaupan alan yritykset	2 kpl	Uusien luonnonravintolammikoiden rakentaminen	5 kpl
Matkailukalastuksen uudet verkostot tai yritysryhmät	4 kpl	Uudet kalanviljelylaitokset	2 kpl
		Peruskorjatut kalanviljelylaitokset / uusi tuotantotekniikka	2 kpl

Toimintalinjalle varattu rahoitusosuus käytetään tässä kappaleessa mainittuja toimenpiteitä edistävien hankkeiden rahoitukseen. Tämän toimintalinjan tavoitteiden edistämiseen käytetään myös kuntarahoitusta, mm. verkostojen luomiseen.

5.3 Määrälliset tavoitteet

Toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseksi eri tilaisuuksissa laadittiin vaikuttavuuskartta. Tuosta työskentelystä on saatu konkreettisia toimenpide-ehdotuksia toimintalinjojen tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi toiminnalle on asetettu numeeriset tavoitteet, joita arvioitiin mahdollisimman realistisesti.

Lisäksi strategian toteutumista ja toiminnan vaikuttavuutta seurataan kaikille kalatalousryhmille yhteisillä indikaattoreilla, jotka ovat:

- Yhteistyö-/koulutustilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden lukumäärä
- Alueen toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi tehtyjen toimien lukumäärä
- Aktivoinnin avulla saatu muu rahoitus kalatalouden kehittämiseen

5.4 Yhteensopivuus muihin ohjelmiin

Koko strategiaa ohjaavat EU:n ja Suomen valtion määrittelemä lainsäädäntö ja ohjelmat. Erityisesti toimintaa ohjaavat Euroopan yhteinen kalastuspolitiikka, Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelma, sekä Kotimaisen kalan edistämishjelma. Kaikessa toiminnassa pyritään myös aluepoliittisesti merkittäviin ratkaisuihin ja noudatetaan paikallislähtöisen aluekehittämisen periaatteita.

6. KALA-LEADERIN HALLINTO JA SEURANTA

6.1 Hallinto

Sisä-Suomen Kalaleaderin hallinto toteutetaan yhteistyössä alueen Leader-toimintaryhmien kanssa. Hallinnosta vastaa Hämeen ELY -keskuksen alueella toimiva Päijänne-Leader ry, joka myös palkkaa strategian toteutukseen tarvittavat hallintohenkilöt ja aktivaattorin. Päijänne-Leader ry:n toimitilat sijaitsevat Asikkalassa. Kalaleaderin kirjanpidosta vastaa Päijänne-Leader ry:n talouspäällikkö. Talouden ja toiminnan edistymisestä tiedotetaan alueen kunnille ja Leader-toimintaryhmille säännöllisesti viestintäsuunnitelman mukaisesti. Kalaleaderin hallinnolliset kustannukset katetaan ohjelman kuntarahoista.

Sisä-Suomen Kalaleaderin strategian jalkauttamisen käytännön työstä vastaa kalatalousaktivaattori. Aktivaattorin palkkaus- ja toimintakustannukset tullaan kattamaan muusta budjetista Flat Rate -mallin mukaisen erillisen toimintarahen ja kansallisen verkoston rahoituksen avulla. Aktivaattori voi toimia myös alueen ulkopuolella ja kansainvälisesti verkostojen luomiseksi.

Aktivaattorin tehtävänä on mm. vastata rahoitusmahdollisuuksista tiedottamisesta Sisä-Suomen kalatalousalueen toiminta-alueella, avustaa hakijoita hankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä ylläpitää ja kehittää alueella olevia elinkeinokalatalouteen liittyviä kumppanuuksia. Aktivaattori osallistuu omalta osaltaan myös Kalaleaderin päätöksenteon valmisteluun.

Sisä-Suomen Kalaleaderin strategian toteutumista seuraa ohjausryhmän, jonka jäseniksi kutsutaan edustajat Kalaleaderin kannalta keskeisimmistä sidosryhmistä ja hallinnosta. Ohjausryhmän puheenjohtajuus vaihtuu kahden vuoden rotaatiolla alueen eri Leader-ryhmien kesken. Tällä menettelyllä pyritään sitouttamaan voimakkaammin laajan toiminta-alueen Leader-ryhmät Kalaleaderin toimintaan. Ohjausryhmän tehtävänä on toimia hankeaktivaattorin tukena, osallistua toiminnan suunnitteluun, sekä välittää strategian toteuttamisen

kannalta tärkeää tietoa eri Leader -toimintaryhmien välillä. Kalaleaderin ohjausryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Tarkemmin Sisä-Suomen Kalaleaderin hallinnosta ja Leader -ryhmien välisestä työnjaosta sekä kuntarahan maksamisesta tullaan sopimaan toiminta-alueen Leader -ryhmien kesken toimintasäännöllä.

Kapean organisaation riskien vähentämiseksi on Itä-Suomen Kalaleaderin kanssa alustavasti sovittu sijaistamisjärjestelmästä. Tämä toteutetaan siten, että kummankin alueen hallinnoivan Leader-ryhmän hallitukset valtuuttavat toistensa aktivaattorit toimimaan hankkeiden esittelijöinä ja jaoston kokouksen sihteereinä kollegan ollessa estyneenä. Näin pyritään turvaamaan substanssiosaaminen hankkeiden käsittelyssä. Rahoittavaa Kalaleaderia hallinnoivan Leader-ryhmän toiminnanjohtaja voi tarvittaessa tehdä hankkeen käsittelyn Hyrrässä sijaistavan aktivaattorin avustuksella. Muutenkin yhteistyötä kalatalousryhmien välillä tiivistetään entisestään, mm. vertaisarviointia kehittämällä.

Sisä-Suomen Kalaleaderin hallinto toteutetaan yhteistyössä alueen Leader -toimintaryhmien kanssa.

6.2 Päätöksenteko

Päijänne-Leader ry:n päätöksenteosta vastaa hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja mukaan lukien 12 varsinaista ja 12 varajäsentä. Päijänne-Leader ry:n hallituksessa noudatetaan Leader -periaatteiden mukaista kolmikantaperiaatetta. Päijänne-Leader ry:n hallitus vastaa Kalaleaderin toimeenpanosta ja päätöksenteosta.

Kalaleaderin päätöksenteon valmistelua ja ohjelman toimeenpanoa varten Päijänne-Leader ry:n hallitus asettaa Sisä-Suomen Kalaleaderin jaoston, jonka tehtävänä on valmistella ryhmän toimintaan liittyvät päätösesitykset ELY-keskukselle. Kalaleaderin jaostoon kuuluu 10–12 jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Yksi jäsenistä tulee olla Päijänne-Leader ry:n hallituksen nimeämä. Kalaleaderin kolmikantaa toteuttavat jaostoon nimetään jäsenet siten, että siellä ovat edustettuina tasapuolisesti elinkeinokalatalouden alalla toimivien yritysten, yhteisöjen, kuntien ja toimintaryhmien edustajia sekä elinkeinonharjoittajia. Lisäksi Kalaleaderin jaoston valinnassa tullaan kiinnittämään erityistä huomiota maantieteelliseen edustavuuteen.

6.3 Hankeprosessi

Sisä-Suomen Kalaleaderin rahoituskehyksestä rahoitettavien hankkeiden haku tapahtuu joko jatkuvana hakuna tai määräaikaishakuna. Valittavan hakumennettelyn päättää ohjausryhmä kullekin hakuvuodelle edellisen vuoden syksyllä. Kalaleaderille saapuvat hankkeet tulevat vireille ELY-keskukseen, joka varmistaa, että hakemukset ja hakija täyttävät niille asetetut sisällölliset ja laadulliset velvoitteet. Tämän jälkeen ELY-keskus pyytää lausunnon Päijänne-Leader ry:ltä ja edelleen Sisä-Suomen Kalaleaderin jaostolta.

Kalaleaderin jaosto antaa päätösesityksen tiedoksi

Päijänne-Leader ry:n hallitukselle, joka on valtuuttanut kalajaoston antamaan puolestaan lausuntonsa ELY-keskukselle. Päijänne-Leader ry:n hallitus seuraa päätösten laillisuutta ja säädösten mukaisuutta. Toimenpiteiden maksatusta haetaan säädösten mukaisesti aina toimivaltaisen ELY-keskuksen kautta, joka käsittelee maksuhakemukset sekä maksaa tuet hakijoille.

6.4 Hankkeiden valintakriteerit

Sisä-Suomen Kalaleaderin strategiaa toteutetaan pääosin oman myöntövaltuuden sekä Euroopan meri ja kalatalousrahaston kautta rahoitettavilla hankkeilla. Rahoituskehyksen pienuuden vuoksi Sisä-Suomen Kalaleader ei rahoita yritysten investointihankkeita.

Kalaleaderin myöntövaltuuksista toteutettavissa hankkeissa noudatettavat valintakriteerit on esitetty [liitteessä 6.](#)

6.5 Viestintä

Viestinnällä lisätään hanketietoutta, kerrotaan tuloksista, edistetään strategian toteutumista ja pidetään yllä suhteita sidosryhmiin. Päättäjille ja sidosryhmille kerrotaan elinkeinokalatalouden tilasta alueella, sen kehittymisestä ja merkityksestä. Viestintää varten on laadittu viestintäsuunnitelma, jossa määritellään kohderyhmät, tavoitteet ja mittarit, pääasialliset viestintävälineet sekä toimenpiteet aikataulutettuna. Sitä päivitetään strategian tarkastelun yhteydessä. Viestintä toteutetaan yhdessä alueen toimintaryhmien kanssa. Viestintäsuunnitelma seuraa [liitteessä 4.](#)

7. VERKOSTOT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Sisä-Suomen Kalaleader pyrkii määrätietoisesti lisäämään toimintansa vaikuttavuutta oallistamalla erilaisiin verkostoihin. Ryhmän verkostot on kuvattu liitteessä 5. Tärkein verkostotyön muoto on osallistuminen EMKR-ohjelman puitteissa toteutettavaan kansalliseen verkostoon. Ryhmän nykyisellä aktivaattorilla on vah-

vaa osaamista esimerkiksi ympäristöön ja vesistöku- nostuksiin liittyen sekä laajat verkostot muun muassa yhteisölähteen kehittämisen toimijoiden keskuudessa. Tähän varataan kullekin vuodelle kahden kuukauden työpanos.

8. OHJELMAN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

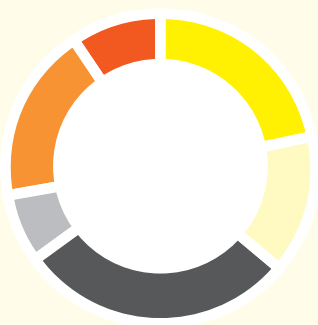
Kalaleaderin hallintoon ja aktivointitoimenpiteisiin tullaan kohdentamaan alle 25% ohjelman toimintalinjojen mukaisesta rahoituksesta. Talousarvio lasketaan siten, että rahoitus riittää myös tulevalle siirtymäkaudelle, eli ainakin vuodelle 2028.

Suuri osa aktivoinnin kautta syntyvistä toimenpiteistä ja ideoista tullaan rahoittamaan suoraan ELY-keskusten kautta haettavien hankkeiden avulla. Strategian toteuttamiseen tullaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan myös muita rahoituskanavia, joita ovat esimerkiksi Maaseuturahasto, Interreg, Sitra ja ESR. Ulkopuolisen rahoituksen avulla käytettävissä olevat varat pyritään vähintään kaksinkertaistamaan.

Sisä-Suomen kalatalousohjelman kuntarahasta vastaavat alueen Leader -toimintaryhmät, joko osana omaa Leader -kuntarahoitusta tai yhdessä toiminta-alueiden kanssa kuntien kanssa. Kuntarahasitoumukset seuraavat liitteessä 7. Kuntarahan vuosittaisesta maksamisesta tullaan sopimaan vielä tarkemmin Sisä-Suomen Kalaleaderin toimintaan osallistuvien Leader -toimintaryhmien kesken. Kuntarahaa käytetään kalaleaderin hallinnointiin, kuten esim. kalajaoston ja – ohjausryhmän kustannuksiin. Lisäksi kuntarahaa voidaan käyttää myös verkostotoimintaan sekä hankkeiden omarahoitusosuuksiin. Kuntarahan käytöstä sovitaan kalaleaderin ohjausryhmässä.

Kustannusten jakautuminen

- Toimialan toiminnan kehittämisen varmistaminen 325 500 €
- Ympäristötoimet, muutokseen varautuminen ja resilienssi 217 000 €
- Raaka-aineen saannin ja tuotannon arvon lisääminen 434 000 €
- Monirahastoisuus ja asiantuntijatahojen yhteistyö 108 500 €
- Toiminnan rahoitus (Flat rate) 275 000 €
- Hallinto 140 000 €

Sisä-Suomen Kalaleaderin kehittämisstrategian liitteet

LIITE 1. Sisä-Suomen elinkeinokalatalouden kuvaus

LIITE 2. Sidosryhmäkyselyn tulosten yhteenveto

LIITE 3. Paikallisyhteisöjä osallistavan valmisteluprosessin kuvaus

LIITE 4. Viestintäsuunnitelma

LIITE 5. Dynaaminen verkostanalyysi

LIITE 6. Hankkeiden valintakriteerit

LIITE 7. Kuntarahasitoumukset